

Sroka, Stanisław

"Wyższe szkolnictwo rolnicze w Polsce", Walenty Kryczyński, Warszawa 1985 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 31/3-4, 887-888

1986

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Bodonforchung] do zatrudnienia Kmiotowicz-Drathowej, której mąż zginął w Afganistanie, a zagrożonej wysłaniem do Niemiec wraz z synkiem, zwłaszcza, że była właścicielką willi, a więc przedmiotu pożądanego dla Niemców i macherów magistrackich. Po zmianie narodowości odesłał przeze mnie Szaferowi wszystkie zasiłki i wynagrodzenia za tajne nauczanie. Szafer, nie wnikając w jego położenie, ocenił go z irytacją, „że ruszyło go sumienie”, mimo że wyraźnie podkreślił, iż odesłane pieniądze mają służyć bardziej potrzebującym. W lipcu 1944 r. został jako Reichsdeutsch odesłany do Berlina, ale w jesieni zjawił się w Kr[akowie] i wtedy ofiarował mi książki i broszury. Obiecałem mu, że wrócę mu po wojnie, ale on rozplakał się, mówiąc, że już nigdy nie wróci do pracy naukowej, bo nie zdaje sobie sprawy, jak bardzo berlińczycy nienawidzą Niemców z Polski. Był już w mundurze Volkssturmu i z pewnością szukał śmierci, gdyż na złego konia postawił”.

Przytoczyłem tę historię nie tylko dla podawania tragedii człowieka (zginął w nie ustalonych okolicznościach w końcu 1944 lub na początku 1945 r.). W tym przypadku relacje dwóch świadków — profesorów Bolewskiego i Gawła — są odmienne. Trzeba więc ustalić prawdę i ewentualnie wprowadzić odpowiedni tekst do drugiego wydania książki.

Długi cykl druku recenzji zapewne zdecyduje, że w tym czasie książka (nakład 3000 egz.) zniknie z półek księgarskich. Jestem jednak przekonany, że niebawem zostaną podjęte starania o jej nową edycję. Wydawnictwo Akademii Górniczo-Hutniczej powinno, moim zdaniem, wspólnie z Ministerstwem Oświaty i Wychowania podjąć starania o masowy nakład książki. Jednocześnie istnieje potrzeba wydania jej poszerzonej wersji, wykorzystującej w znacznie większym stopniu możliwe jeszcze do przeprowadzenia wywiady oraz poddanej krytycznej analizie dotychczas opublikowane i nie opublikowane wspomnienia.

Zbigniew J. Wójcik
(Warszawa)

Walenty Kryczyński: *Wyższe szkolnictwo rolnicze w Polsce*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1985, 208 ss.

Tradycje i dorobek wyższego szkolnictwa rolniczego w naszym kraju ciągle jeszcze nie znajdują należytego odbicia w naukowej historiografii. Toteż pojawienie się publikacji, podejmującej ten temat, należy uznać za wydarzenie godne odnotowania, chociaż omawiana praca ma charakter bardziej popularyzatorski. Autor, wieloletni pracownik Departamentu Studiów Rolnych Ministerstwa Rolnictwa, adresuje swą pracę przede wszystkim do uczelni rolniczych i osób zainteresowanych szkolnictwem oraz oświatą rolniczą, niemniej jednak posiada ona również walory, zwłaszcza w warstwie informacyjnej, istotne dla historyka nauki.

Książka, prócz krótkiego wstępu, zawiera sześć rozdziałów omawiających problematykę wyższego szkolnictwa rolniczego w poszczególnych okresach według periodyzacji przyjętej przez autora, wnioski i postulaty autorstwa, informacje bibliograficzne oraz streszczenia pracy po rosyjsku i angielsku. Wyraźnie widać, że autorowi najbliższa jest problematyka studiów rolniczych w okresie powojennym, co jest zrozumiałe, ponieważ w tym czasie z racji swojej pracy uczestniczył w kształtowaniu polityki rozwoju WSR-ów i ich kadry naukowej. Tylko pierwsze dwa rozdziały, a więc zaledwie czwarta część pracy poświęcona jest studiom rolniczym w okresie rozbiorów i lat międzywojennych (wraz z czasem II wojny światowej). Tym samym charakterystyka tych okresów jest powierzchowna i stanowi najslabszy punkt publikacji. Tym bardziej, że autor nawet w bibliografii nie wskazał czytelnikowi nielicznych, ale ogólnie dostępnych pozycji, w których mógłby znaleźć bardziej wyczerpu-

jące wiadomości dotyczące tamtych okresów (np. Tadeusza Wieczorka *Zarys dziejów szkolnictwa rolniczego w Polsce do 1939 r.* czy *Historia szkolnictwa rolniczego w Polsce*, bądź Mariana Dütza *Postęp i rozwój wiedzy rolniczej w Polsce*). Po krótkim naświetleniu genezy wyższego szkolnictwa rolniczego przechodzi autor do bardziej szczegółowej analizy studiów rolniczych w okresie powojennym. Periodyzację, którą przyjął, oparł na kierunkach rozwoju uczelni w poszczególnych dziesięcioleciach. Po scharakteryzowaniu powojennej odbudowy studiów rolniczych w latach siedemdziesiątych. Niezaprzeczalnym walorem tej części pracy są własne spostrzeżenia autora oraz informacje o znaczeniu źródłowym, których próżno by szukać w archiwach resortu. Bogaty materiał, ilustrujący poszczególne etapy powojennego rozwoju uczelni rolniczych może stanowić doskonałą bazę każdego podejmującego trud badania dziejów szkolnictwa rolniczego. Niemniej jednak brak przypisów znacznie obniża wartość źródłową informacji. Całą pracę autor stara się utrzymać w formie obiektywnego opisu opartego na dokumentach, informacjach, księgach pamiątkowych i konsultacjach z rektorami i dziekanami decydującymi o działalności uczelni. Wynika z tego obraz historycznej ciągłości wyższego szkolnictwa rolniczego w Polsce i stałego dążenia do kształcenia kadry rolniczych fachowców na coraz wyższym poziomie. W uwagach końcowych autor podjął próbę subiektywnej, a przez to dyskusyjnej oceny niektórych okresów, np. rzekomego elitaryzmu rolniczych uczelni przedwojennych w przeciwieństwie do ich powojennej demokratyzacji, której wyrazem jest — jego zdaniem — wzbudzająca do dziś wątpliwości preferencja punktowa dla młodzieży pochodzenia robotniczego i chłopskiego. Autor zwrócił też uwagę np.: oderwanie badań od praktyki, zanik krytyki naukowej, uzyskiwanie stopni naukowych jako cel sam w sobie, konformizm, marnotrawstwo sił i środków, przeciążenie nadmierną sprawozdawczością itp. Jako doświadczony „decydent” postuluje wiele zmian zmierzających do uzdrowienia zaistniałej sytuacji, m.in. przez ograniczenie centralnego sterowania rozwojem uczelni oraz większe przestrzeganie jedności rozwoju nauki i procesu nauczania, a także reorganizację PAN poprzez ograniczenie w niej funkcji administracyjnych i skupienie uwagi na prawidłowym rozwoju badań naukowych.

Reasumując — praca W. Kryczyńskiego stanowi istotny przyczynek do ciągle nie wystarczającej historiografii szkolnictwa rolniczego. Ocala od zapomnienia wiele faktów, wysiłków organizacyjnych, planów, osiągnięć naukowych itp., które — po uwzględnieniu podstaw prawnych poszczególnych etapów rozwoju oraz właściwej periodyzacji historycznej i niezbędnych elementów oceny merytorycznej różnych kierunków studiów mogą być punktem wyjścia do kompleksowego i monograficznego ujęcia problematyki wyższego szkolnictwa rolniczego w Polsce.

Stanisław Sroka
(Kraków)

Andrzej Plewa ko: *Działalność Kuźnicy Boguckiej w Katowicach*. Katowickie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne. Katowice 1985, 24 ss.

Inicjatywa Katowickiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego wydawania druków popularyzujących regionalne tradycje techniczne (w danym przypadku — hutnicze) zasługuje na szczególne uznanie i rozpowszechnienie. Tego rodzaju wydawnictwa są u nas bardzo rzadkie, a jeśli chodzi o druki regionalnych stowarzyszeń kulturalnych — to Katowickie Towarzystwo było chyba pierwszym, które wystąpiło z taką inicjatywą.

Warto i trzeba przypominać, że w dawnych wiekach w Polsce działały także huty i inne warsztaty rzemieślnicze, że nie byliśmy tylko krajem rolniczym, eks-